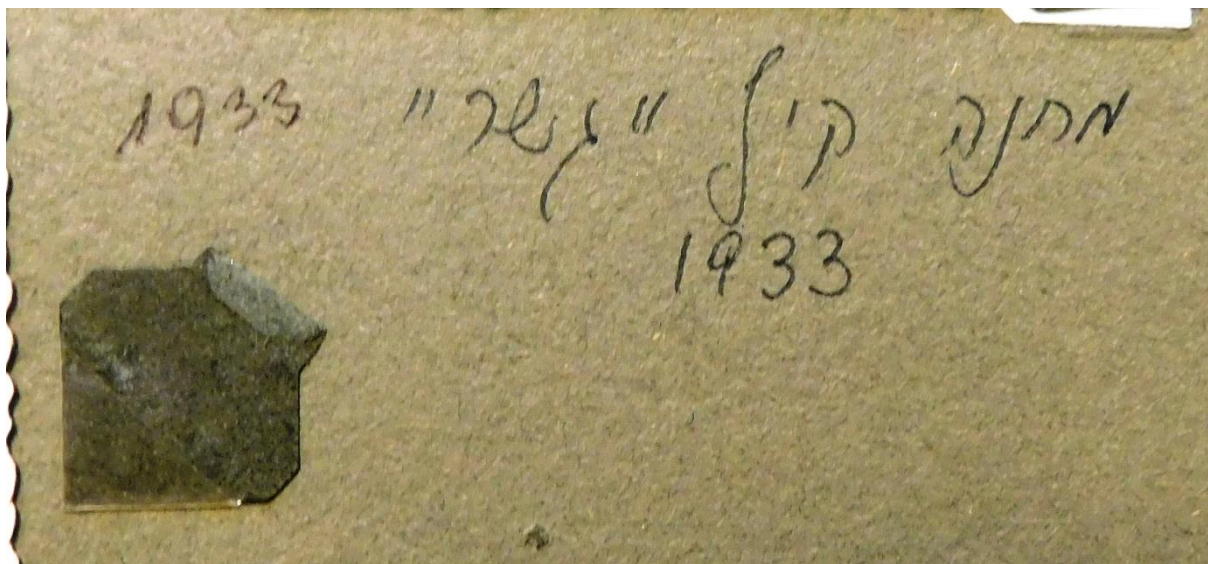

„Hory v Gilbóe, rosa ani déšť ať na vás nesestoupí, ať se v oběť nepozdvihuje nic z vašich polí, neboť tam byl pohozen štít bohatýrů, štít Saulův...“¹

Psáno pro potomky těch, kteří v době svého dospívání bezprostředně před druhou světovou válkou absolvovali přípravný tábor v české vesničce Malá Čermná nad Orlicí a své dospělé životy pak prožili v Izraeli, kam odjeli těsně předtím, než Hitler napadl Československo.

Psáno rovněž pro potomky těch, kteří jejich sen pomáhali realizovat v podmínkách, které si dnes jen s obtížemi umíme představit. Statečnost je nedostatkovým zbožím a důležitý je čin. A protože příběh se odehrával v době, kdy v Evropě – ale nejenom tam – vládl zákon univerzální lhostejnosti k osudům prchajících Židů a jejich odmítání v různých zemích světa bylo normou, nikoliv výjimkou, bylo statečnosti potřeba všude tam, kam se člověk podíval.

První informaci o židovských táborech a dalších akcích pořádaných v Malé Čermné nad Orlicí jsem si přivezla z archivu kibucu Neot Mordechaj (založeného Čechoslováky) už v roce 2013. Nacházely se jako popisky na zadních stranách fotografií a byly v hebrejštině.

*Ukázka hebrejských popisů fotografií. Uveden pouze rok a název tábora „Gešer“, tj. Most.
Po určení místa ani stopy...*

[zdroj: archiv kibucu Neot Mordechaj]

Na fotkách byla budova s nezřetelným nápisem, pak kluci hrající na hřišti fotbal, dále skupinky neznámých lidí při různých táborových činnostech – ale hlavně na nich nebylo nic, podle čeho by se dalo jakkoliv identifikovat, co to je, kdo to je a hlavně kde to je.

¹ Bible, Druhá kniha Samuelova, 1, 21

Pár let nato jsem od Yosephy Shahak, dcery Růženky Porgesové, rázné ženy a výrazné osobnosti pocházející z Benešova (v Izraeli přijala jméno Rachel Har-Zvi) dostala Růženčiny paměti přeložené do češtiny². Zmiňovala v nich mimo jiné, jak ji vyhodili ze Skauta kvůli tomu, že je Židovka, také to, jak se dostala k sionistickému hnutí El Al – a psala rovněž o přípravném táboře takzvaného Necachu (Noar cofij chalucij, skautsko-průkopnická židovská mládež) v roce 1939 v blíže nespecifikovaném místě pod Orlickými horami s tím, že tento tábor měl základnu v „malém venkovském hotýlku“. Podívovala jsem se, kteří pak asi skauti si zřídili základnu v hotelu, ale komentáře si ponechala pro sebe, protože jsem neznala okolnosti, za jakých byl tábor pořádán.

Táborová činnost

[zdroj: archivy kibucu Neot Mordechaj a fotosbírka archivu Bejt Terezin]

V roce 2019 jsem v archivu v Bejt Terezin objevila další typově stejné fotografie; tip mi dala doktorka Tereza Maizels, vedoucí zdejšího archivu (pochází – mimochodem – z Prahy), no a z těchto obrázků už se ono neznámé místo trochu identifikovat dalo. Byly z různých let, také na nich šlo rozeznat fotbalové hřiště a kluky hrající kopanou, dále šlo o různé skupinové fotky atd. U jedné z nich se dal přečíst nápis na domě – **U Šindelářů**. V podstatě to ale mohlo být kdekoliv, strejda Google ani nikdo jiný neporadil. Ve stejné době můj dvorní překladatel z hebrejštiny Jiří Pokorný přeložil na všech fotografiích popisky ze zadních stran – a začalo být jasněji.

² Har-Zvi, Rachel: Paměti. Duben 2010. Soukromý tisk, do češtiny přeložila Klára Hauserová

Hostinec U Šindelářů. O krůček blíž k určení místa

[zdroj: fotobírka archivu Bejt Terezin]

Definitivní jasno nastalo, když mně izraelští přátelé Irit a Zvika Jakobsonovi věnovali obsáhnou hebrejskou publikaci o dějinách Tchelet Lavan³ – a Hanka Sternlicht, další z izraelských kamarádek, rozluštila nápis pod jednou z fotografií v knize uveřejněných. Fotka byla identická s jednou z těch před léty přivezených z Neot Mordechaj, rozdíl byl pouze v tom, že tahle fotografie byla s popisem: v kruhu zde seděli malí Bnej Midbar, tedy Synové pouště, členové nejmladší věkové kategorie hnutí Tchelet Lavan. Od té chvíle jsem věděla, o které místo jde, protože hebrejský nápis pod obrázkem nenechal nikoho na pochybách. Překlad zněl: „Bnej Midbar na táboře v Malé Černé roku 1934“.

Rozluštění: Bnej Midbar na táboře v Malé Černé roku 1934

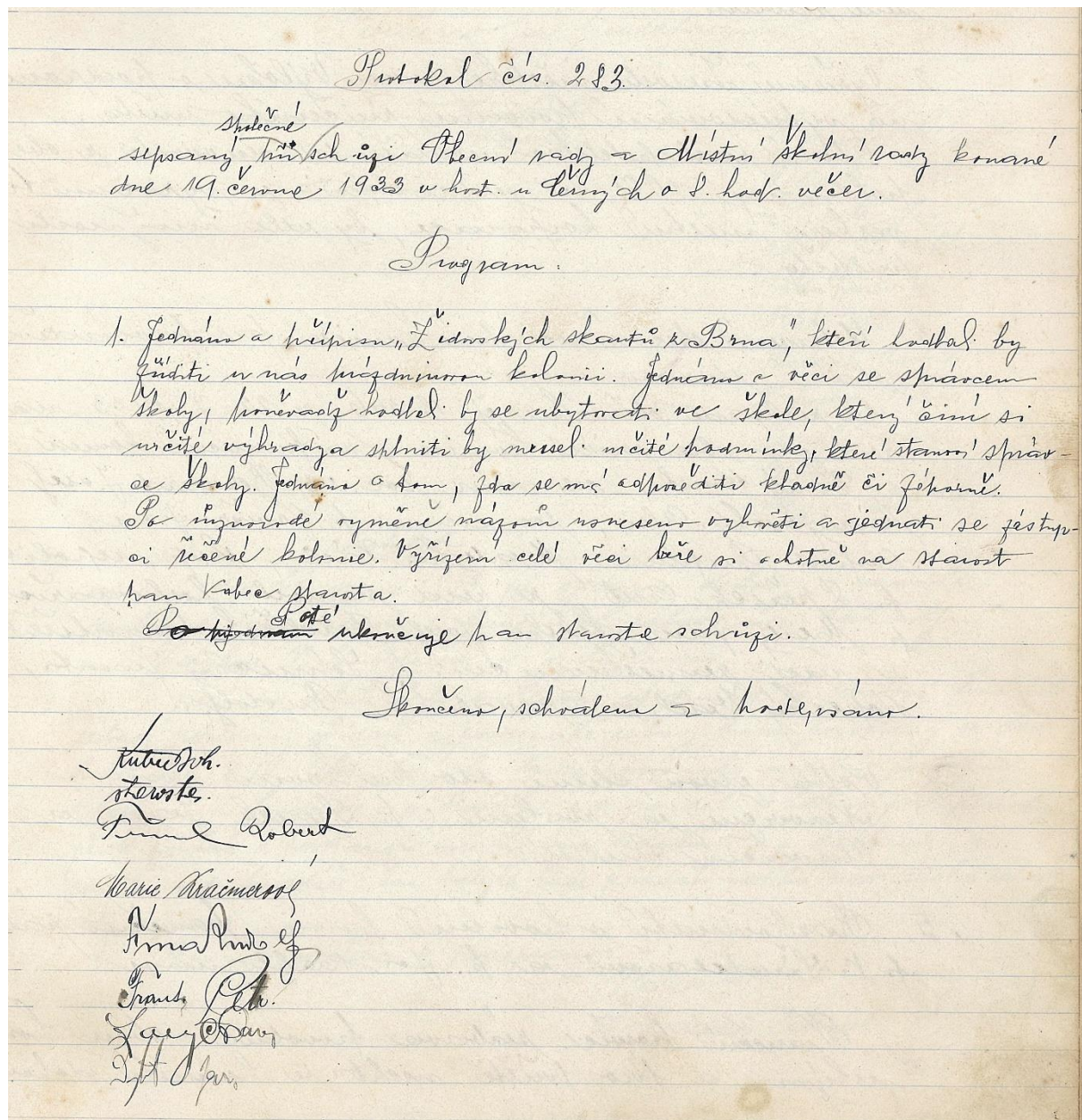
[zdroj: Rhapsodia le-Tchelet Lavan, Nadace pro dějiny Tchelet Lavan a El Al v Československu, Izrael 1993, nestránkovaná fotopříloha]

Jako bonus byl v darované knize přehled akcí, které kdy pořádal Svaz židovských skautů Tchelet Lavan včetně akcí v **Malé Černé**, uskutečněných v zájezdním hostinci **U Šindelářů**. Připojila jsem si k tomu své vlastní poznámky posbírané z různých zdrojů plus informace z pamětí Růženky Har-Zvi, kde stálo,

³ Rhapsodia le-Tchelet Lavan – korot tnu'at ha-noar Tchelet Lavan-El Al be-Čechoslovakia Ha-Šomer Ha-ca'ir Noar Cofej Chalucej. Vydala Ha-emuna le-toldot Tchelet Lavan-El Al be-Čechoslovakia. Izrael 1993

že na přípravném táboře Necachu přespávali v tanečním sále zmiňovaného „hotýlku“ (ve skutečnosti zájezdního hostince); a najednou to začalo dávat smysl.

K Šindelářům začali židovští skauti jezdit už v roce 1933, kromě letních, zimních a hebraizačních táborů zde byly pořádány různé srazy, sněmy, vůdcovské kurzy, výroční akce a podobně. Akcí zde pořádaných bylo nespočetné množství a zatímco mládež spávala ve stanech na tábořišti poblíž řeky či potoka, ti nejmenší nocovali nahoře v pokojíčkách zájezdního hostince. V místním sále se konala různá jednání a zasedání dospělých. Sál byl v dobách, kdy bylo židovským skautům zakázáno tábořit, používán také jako noclehárna.

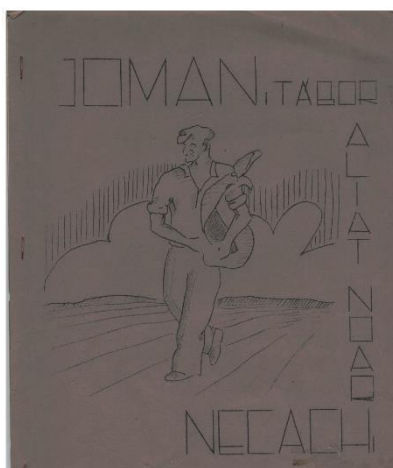

Záznam z jednání zastupitelstva Malé Čermné nad Orlicí, kde se poprvé objevuje informace o přítomnosti židovských skautů v těchto místech

[zdroj: SOkA Rychnov nad Kněžnou, fond AO Malá Čermná nad Orlicí, Kniha zápisů schůzí obecního zastupitelstva, inv. č. 68-1/1, kn. 1505, kt. 185]

To už jsem měla k dispozici kopii zápisu z jednání zastupitelstva Malé Čermné nad Orlicí z 19. června 1933, který ozřejmoval, jak vlastně židovští skauti na myšlenku pořádání akcí v tomto místě přišli. Byli to Brňáci, kteří Malou Čermnou pro mládežnická sionistická hnutí objevili.⁴

Abych něco neopomenula při hledání dalších pramenů, propátrala jsem i sbírky pražského Židovského muzea – a ke svému překvapení našla kroniku Aliat Noar z přípravného tábora konaného o prázdninách roku 1939 v Malé Čermné. Našla jsem v ní podrobný rozpis činností v jednotlivých dnech, stálo zde mimo jiné, co všechno mládež dělala, že pracovala na statku, ve volných dnech jezdila na výpravy, hrála fotbal s kolegy z konkurenčního hnutí Hašomer Hacair, jehož tábor se nacházel v nedalekém Borohrádku a podobně.

Úvodní list kroniky přípravného tábora pořádaného o prázdninách 1939

[zdroj: sbírky Židovského muzea v Praze; Deník z přípravného tábora pořádaného Alijat noar v Malé Čermné | Jewish Museum Collections]

Z výše napsaného je tedy zřejmé, že informace se scházely velmi zvolna a v řádu let. Postupem času jsem ale získala dostatek potřebného materiálu a bylo tak možné rozjet pátrání v místě samém – v Malé Čermné nad Orlicí. Také v tomto případě jsem přizvala kamarády Dianu a Milana Prouzovy, se kterými jsme už v rámci pátrání po tábořištích židovských skautů v Čechách leckterá místa společně probádali. Tentokrát jsme si jako určující bod vybrali fotbalové hřiště identifikované na fotkách, a hostinec U Šindelářů, který měl být poblíž. A protože hřiště v Malé Čermné zase tolik není, bylo to hledání „na první dobrou“, jak se říká. Místo jsme našli hned. Jen – hostinec už se jmenoval jinak.

⁴ Soka Rychnov nad Kněžnou, fond AO Malá Čermná nad Orlicí, Kniha zápisů schůzí obecního zastupitelstva, inv. č. 68-1/1, kn. 1505, kt. 185, Protokol č. 283

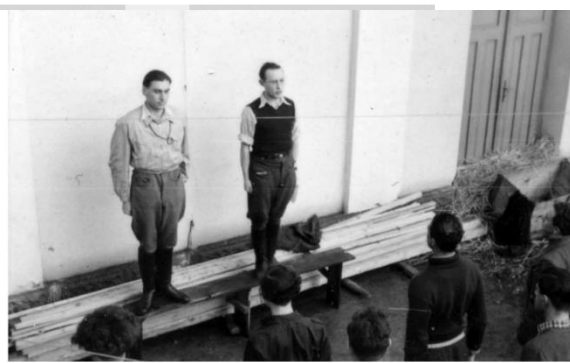

*Současná podoba hostince U Šindelářů
[zdroj: fotoarchiv Milana Prouzy]*

Mladá paní za pultem nám po chvíli váhání sdělila, že o přítomnosti Židů ve třicátých létech v těchto místech ví, ba dokonce že její prababička Kamila Šindelářová, majitelka zájezdního hostince, zde během války Židy ukrývala. To základní jsme tedy měli potvrzeno. Od té doby jsme restauraci U Šindelářů (dnes U Hřiště) navštívili ještě několikrát a pokaždé narazili na další důležité souvislosti. Současným vlastníkům a potomkům původních majitelů, sourozencům Evě a Mirkovi Kouřilovým jsme ukázali fotografie přivezené z Izraele a na oplátku si prohlédli starou knihu hostů. Listy z inkriminovaných dob v ní bohužel chyběly. Dozvěděli jsme se také další část příběhu: paní Šindelářová Židy ukrývala ve stodole a protože nešlo zrovna o malý počet lidí, uzpůsobila celý prostor tak, aby každá rodina či skupina měla alespoň trochu soukromí – přepažením vytvořila jakési boxy. Tuto „dělenou stodolu“ si současní majitelé dosud pamatují a zpočátku jim vůbec nebylo jasné, k čemu to podivné prostorové uspořádání mohlo sloužit. Až rodinná paměť pomohla mnohé osvětlit.

Tábor Alije mládeže v Malé Čermné, březen 1940

*Další fotky od Šindelářů, tentokrát z roku 1940.
Takhle vypadají ve zvětšené podobě. Účastníci hachšary pořádané hnutím Hechaluc patří ke
skautskému sionistickému hnutí Hašomer Hacair*

[zdroj: fotoarchiv Danyho BenShaloma]

Poté následovaly další cesty do Izraele, kde mě to opět nějakým způsobem „dovedlo“ k hostinci U Šindelářů: od Danyho BenShaloma, jehož otec Rafi patřil k celebritám československého sionistického skautského hnutí Hašomer Hacair, jsem začátkem roku 2022 získala desítky fotografií – a na některých byla opět mládež nastoupená v útvaru případně vykonávající různé činnosti obvyklé na táborech, s hebrejskými nápisy dokumentujícími, že také tentokrát šlo o Malou Čermnou, jen datace byla jiná, šlo o rok 1940. Bylo to velké překvapení, protože jsem měla zato, že přípravným táborem Necachu v roce 1939 zde veškeré židovské aktivity skončily. Fotky jsem okamžitě poslala paní Evě, současné majitelce hostince, s dotazem, zda neví, ve kterém objektu nebo na kterém statku v Malé Čermné mohly být pořízeny. Odpověď mě uzemnila. Zněla: to je u nás na dvoře... Vzhledem k tomu, že akci tentokrát pořádal Hašomer Hacair a stejně jako přípravný tábor konaný zde v roce 1939 ji krylo zastřešující hnutí Hechaluc⁵, je jasné, že paní Kamila Šindelářová byla nesmírně statečná a odvážná žena; nebála se poskytnout zázemí lidem, kteří to v té době potřebovali nejvíc, našim židovským sestrám a bratrům. A korespondovalo to se skutečností, že potom během války další Židy ukrývala.

Hachšara v roce 1940. Dvůr u Šindelářů, členové Hašomer Hacair

[zdroj: fotoarchiv Danyho BenShaloma]

Činnost tohoto typu byla pochopitelně hodně nebezpečná a podle mého názoru by rodina paní Šindelářové za normálních okolností aspirovala na získání titulu „Chasidej umot ha-Olam“, Spravedlivý mezi národy; ten se v Izraeli uděluje lidem, kteří se během holocaustu zasloužili o záchranu židovských životů – podle staré talmudické legendy, která říká, že kdo zachránil jeden život, jako by zachránil celý svět. Je evidentní, že paní Kamila o pomoc žádali ti, které z předchozích let dobře znala a kteří naopak znali ji, věděli, že se na ni mohou spolehnout a věděli, že zlu, generovanému v nacistických zákonech, je schopná se postavit. Zatím bohužel nevíme, kolik Židů tímto místem prošlo, nevíme ani, zda sloužilo jako přechodné a nebo stabilní místo úkrytu.

Kamila Šindelářová, majitelka zájezdního hostince. 30. léta dvacátého století

[zdroj: fotoarchiv rodiny Kouřilových]

⁵ Hechaluc (odvozeno od slova chaluc, tj. průkopník); sionistická organizace založená v roce 1921, která organizovala hachšary pro židovskou mládež, jejímž cílem byl odchod do Palestiny a budování osad tamtéž

Paní Šindelářová nebyla z těch, kteří by po válce o svých zásluhách vytrubovali do světa a ani se nedomáhala satisfakce. Považovala prostě za svou povinnost pomáhat tam, kde to bylo nutné, pomáhat těm nejzranitelnějším. A i kdyby ve svém dalším životě neudělala nic jiného, stačilo by to na pomník lidskosti. Rabi Baal Šem Tov říká, že tajemství spásy se jmenuje vzpomínka – a ty jsou dnes uloženy jednak v dokumentech hnutí Tchelet Lavan, protože zde se psaly jeho dějiny, a také v rodinné paměti vlastníků někdejšího hostince U Šindelářů. Chvála Bohu za to.

Dvůr v současné podobě
[zdroj: fotoarchiv autorky]

A ještě: na zmíněný dvůr za hostincem z fotografií z roku 1940 jsme se s přáteli Dianou a Milanem jeli podívat, majitelé nám to umožnili. Při bližším ohledání je vidět, že místo je skutečně identické – dokonce i dvoje dveře viditelné na snímcích jsou pořád ještě originální, z předválečné doby. A skruž studny má v reálu úplně stejné praskliny jako ta na fotografii... Vše jsme řádně zdokumentovali, byť dvůr byl trochu v nepořádku – pochopitelně: komunisté hostinec znárodnili/ukradli, později byl sice rodině vrácen v restituci, ale objekt nebyl v dobrém stavu a vyžadoval jisté opravy, takže dnes probíhá postupná rekonstrukce.

*Sál zájezdního hostince U Šindelářů, kde se kdysi konala různá jednání
vrcholných orgánů hnutí Tchelet Lavan*

[zdroj: fotoarchiv Milana Prouzy]

A ještě něco důležitého se při této naší návštěvě v Malé Čermné stalo: majitelé nás pozvali do sálu, což představovalo velký emocionální zážitek. Octnout se na místě, které tolik znamenalo pro Tchelet Lavan, kde se psaly zásadní dokumenty tohoto hnutí a kde vznikaly koncepční materiály určující další směřování organizace, nás téměř skolilo. A potom Mirek Kouřil, spolumajitel a bratr paní Evy, najednou povídá: vyklízeli jsme půdu a našli jsme spousty malých očíslovaných prken. Teprve později jsme zjistili, co to je: malé, sestavitelné palandy a malé skříně... A zavedl nás k těm deskám. Úsměv nám zmrzl na rtech, protože bylo naprosto jasné, u čeho stojíme. Všichni jsme si okamžitě vzpomněli na fotografie malých Bnej Midbar, Synů pouště, věděli jsme, že sem ti židovští piškoti jezdili a bylo jasné, že z těch nejmenších nejspíš přežil málokdo. Přece jen byli opravdu hodně malí... Nalezené mini-postele používali oni, protože dospělý by se na ně sotva vešel. Stáli jsme nad tou hromadou prken jako nad hrobem a opravdu nás mrazilo, protože najít po tolika letech věc, která s těmi židovskými dětmi přímo souvisela, bylo opravdu hodně, hodně drsné. Když si člověk představí, čím vším musely v pozdějším životě projít... Pak Mirek najednou říká: našli jsme ještě něco. Otočil desku, která kdysi byla částí skříně – a my jsme se dívali na dva výstřižky obrázků od Ludvíka Aloise Salače, oblíbeného českého prvorepublikového malíře, který velkou část své tvorby věnoval dětem. Někdo z těch malých piškotů si skříňku takhle vyzdobil...

*Obrázky prvorepublikového malíře Salače, kterými byla vyzdobena jedna ze skříní
[zdroj: fotoarchiv autorky]*

A teď je na čase přesunout se do Izraele. Stopy získané z různých zdrojů vedly většinou právě sem, a tak jsem začala rozplétat příběhy lidí, kteří přípravný tábor v Malé Čermné v roce 1939 absolvovali, z Československa v poslední možné chvíli odjeli a zachránili to nejcennější, co měli – vlastní život. Vycházela jsem z jejich vzpomínek, písemných záznamů a článků; ucelený soubor dokumentů je k dohledání v archivu kibucu Bejt HaŠita, protože přesně tam byla nasměrována skupina české mládeže. Cesta do Palestiny pro ně zcela jistě nebyla jednoduchá. Netušili, zda se vůbec ještě někdy setkají se svými bližními.

Zmíněná Rachel Har-Zvi, Růženka Porgesová, konstatovala, že ve chvíli, kdy její rodné město mizelo v dál, vypukla v zoufalý pláč, který nemohla zastavit až do příjezdu na rakouskou hranici a přátel se

ji marně pokoušeli uklidnit. V Benešově tenkrát nechala polovinu své duše⁶. Podobné to bylo s dalšími.

Adéla Blumenthalová (v Izraeli Ada Israeli) v roce 1938

[zdroj: soukromá sbírka Edny Heinemann]

Další příští osadnice kibucu Bejt HaŠita, Ostravačka Adéla Blumenthalová (v Izraeli pak Ada Israeli), členka hnutí Tchelet Lavan, ve svých Vzpomínkách uvedla: „Židovská agentura poskytla určitou část imigračních certifikátů do Země izraelské i pro mládežníky ve věku 15–17 let, spadající pod Aliju mládeže. Ale Protektorát bylo nutné opustit okamžitě; jako nejzazší možné datum byl stanoven první den měsíce září 1939! Tehdy už mi mělo být sedmnáct, což byl hraniční věk, abych mohla s touto skupinou odjet. Po velkém přesvědčování, a snad také díky den ode dne se zhoršující situaci jsem nakonec od maminky dostala svolení. Zachránila jsem se tak doslova na poslední chvíli. [...] Přiblížila se ona strašná chvíle, chvíle loučení, ještě umocněná tím, že rodiče své děti nemohli doprovodit až k vlaku – přes nástupiště byl natažený řetízek s nápisem „doprovod již dále nesmí“. Poslední objetí s maminkou mělo, obrazně řečeno, nádech smrti – jako bychom jedna druhé v ten moment zemřely v náručí...“⁷

V podobném duchu vzpomínali všichni ostatní. Opouštěli své jistoty a vydávali se do světa, o kterém věděli jen málo. A kdyby tušili, v jaké realitě se za nedlouhý čas ocitnou jejich nejbližší, možná by neodjeli vůbec.

⁶ Har-Zvi, Rachel: Paměti. Duben 2010. Soukromý tisk, do češtiny přeložila Klára Hauserová

⁷ Vzpomínky. Rozhovor s Adou Israeli. Soukromý archiv Edny Heinemann; Bejt HaŠita. Z hebrejštiny přeložil Jiří Pokorný

Lod' Galilea, kterou se česká skupina přepravovala přes Středozemní moře do Haify

[zdroj: Galilea: The 1942 shipwreck that took the lives of over 1,000 Italians – WW2Wrecks.com]

Cesta vedla přes Rakousko a Itálii do přístavu v Terstu, dále lodí Galilea přes Středozemní moře do Haify a odtud byla mládež z různých zemí a různých hnutí rozvezena autobusy do kibuců po celé Zemi izraelské. Naše skupina zamířila do Bejt Hašita pod pohořím Gilboa, kde měla absolvovat dvouletý výcvik a aklimatizovat se na místní podmínky. Kibuc byl součástí souvislé řady starších osad, které ve dvacátých letech minulého století vydupaly ze země první generace průkopníků. Těmi nejznámějšími jsou Ein Charod, Tel Josef, Bejt Alfa, případně Chefciba ležící přímo na úbočí Gilboa; tu v roce 1922 vybudovali právě Čechoslováci. Mělo to ale jeden háček: všechny tyhle osady už měly něco za sebou, jejich struktura byla z větší části hotová a komunitní život v nich víceméně fungoval, zatímco kibuc Bejt Hašita, neboli Dům akácie, založila skupina studentů až roku 1935 a v roce následujícím jej přesunuli do nynější lokality. Když sem na podzim 1939 česká parta dorazila, měla osada za sebou teprve tříleté období existence, tedy dost málo na to, aby zde mohly vzniknout stabilní poměry. Příchod do Bejt Hašita byl šokem pro všechny. Už jen to, že kousek za vlakovou stanicí Ha-Emek zmizela silnice a autobus dál pokračoval po polní cestě, žádné nadšení nevzbuzovalo. Místo samé pak rozhodně mělo daleko k civilizovanému prostředí: osadníci obývali dřevěné chaty a hlavně stany a české mládeži přidělili dřevěnou budovu, které chybělo snad úplně všechno. Sami ale neměli víc.

Dřevěné chaty v Bejt Hašita. Podobné obývali Čechoslováci po příjezdu do kibucu

[zdroj: fotoarchiv autorky]

Hadassa Norel (v Čechách Hanka Deutschová z Prostějova) příchod české skupiny do Bejt HaŠita popsala takto: „V Bejt HaŠita začala nová kapitola mého života. Všichni jsme přes noc osiřeli, a přestože naši rodiče v té době ještě žili, každý, kdo se odvážil myslet realisticky, pochopil, že je už nikdy neuvidíme. Ale nejen to; celý náš způsob života doma, všechny naše zvyky, jídlo, na které jsme byli zvyklí, všichni naši přátelé – všechno bylo pryč.

Bejt HaŠita byl mladý kibuc, jeho finanční stav byl tehdy velmi vážný; členové žili v chatrčích a stanech a jídlo bylo vzácné. Byli jsme tam první skupinou mladých lidí, a přestože nás přijali vlídně, ani naši lektoři přesně nevěděli, co s námi mají dělat. V jejich očích jsme byli velmi zvláštní a komunikace s námi byla obtížná, protože jen málokdo z nás uměl aspoň trochu hebrejsky. Po většinu času jsme drželi jazyk za zuby, protože bylo prostě nemyslitelné použít jiný jazyk než hebrejštinu.“⁸

Obtížné to bylo na všechny strany, byť místní osadníci se hodně snažili. V článku „Lucky children“, uchovaném v archivu Bejt HaŠita, popsala další členka české party Hana Tuchmanová Schulzová první dojmy z nového prostředí velmi prozaicky: „Skupina místní mládeže pro nás připravila večírek na přivítanou, což bylo spojeno s izraelskými písněmi a tanci. Pamatuji si, jak jsme na to zírali: tanec byl pro nás moc divoký, stáli jsme stranou a trochu nám to připadalo jako zlý sen. Nikdy předtím jsme nic podobného neviděli, a ty tance? Džungle byla slabým odvarem... Nicméně o dva měsíce později jsme tančili ještě divočeji!“⁹

Adaptace na život v kibucu obnášela v neposlední řadě práci. Hodně práce

[zdroj: archiv kibucu Bejt HaŠita]

⁸ Recollections by Hadassa Norel. Soukromý archiv Anat Schleider; Neot Mordechaj. Z angličtiny přeložila Denisa Šmejdová

⁹ Hanna Tuchman Schulz: Lucky children. Published in Hadassah Newsleter, 1964. Archiv kibucu Bejt HaŠita

Hanin text ve zkratce vykresluje atmosféru a částečně ilustruje postupný přerod mladých Čechoslováků v hrdé Izraelce. Všichni se navíc potýkali se zdravotními problémy, neobvyklou stravou a nezvyklým klimatem; odolávali chamsinu, což je suchý horký vítr vanoucí z pouště a jeho název znamená v arabštině „padesát“, míněno padesát dní v určitém ročním období, ve kterém vane nejčastěji. Teplota v tomto období často šplhá nad čtyřicet stupňů i tam, kde to nebývá obvyklé. Byl to prostě boj nových přistěhovalců s klasickými potížemi, což ale postupně odeznívalo a nakonec se stali akceptovanými členy komunity kibucu.

Abraham Bergenfeld a Arje Ben Gurion, vedoucí, kteří se o českou skupinu starali

[zdroj: archiv kibucu Bejt HaŠita]

Velkou roli v této integraci hrálo několik významných faktorů, v první řadě madrichim, tedy vedoucí, kteří měli skupinu na starost. Byli to především Arje Ben Gurion, synovec příštího premiéra Státu Izrael a osadník kibucu Bejt HaŠita, Tikva Sarig, Abraham Bergenfeld a Dikla Meinrath. Ti všichni připravovali program, kdy pracovní den byl rozdělený na dopolední zaměstnání a odpolední výuku. Pracovalo se v zemědělství, v místní prádelně nebo jídelně, také na výstavbě kibucu se česká skupina podílela – Češi byli vidět všude tam, kde to situace vyžadovala. Výuka sestávala z různých předmětů, hlavně hebrejštiny, probíral se Starý zákon a také dějiny židovského národa a geografie Palestiny. To, co se učilo, představovalo pro všechny úplně nový svět – byť základy nových vědomostí získali už v Československu během přednášek pořádaných sionistickými hnutími, jichž byli členy.

Také vyučování tvořilo nedílnou součást denního programu. Skautský budiček i v Izraeli

[zdroj: archiv kibucu Bejt HaŠita]

Arje Ben Gurion navíc vedl skupinu ke skautskému způsobu života, s čímž většina neměla problém, protože prošla částečnou přípravou už ve své rodné zemi. Zde v Erecu to kromě ranního cvičení obnášelo různé pochody a výpravy nejen do blízkého okolí, ale po celé Zemi izraelské, protože i toto bylo bráno jako součást výuky mající za cíl co nejrychlejší integraci a asimilaci členů české skupiny. Ben Gurion dokonce v Bejt HaArava poblíž Mrtvého moře pro českou skupinu uspořádal tábor a po celé dva roky poctivě zaznamenával do kroniky ty nejdůležitější události...

Výprava do Judské pouště

[zdroj: archiv kibucu Bejt HaŠita]

Kresby Arje Ben Guriona v kronice české skupiny

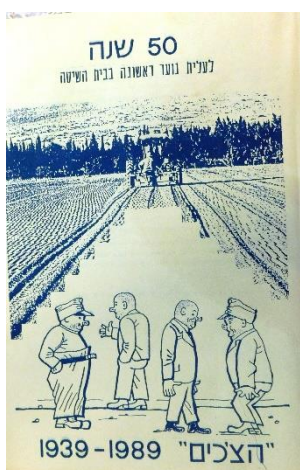
[zdroj: archiv kibucu Bejt HaŠita]

Zmíněná Hanka Deutschová z Prostějova zaznamenala své vzpomínky takto: „Odpoledne jsme měli hodiny hebrejštiny, Bible, zeměpisu Země a hodně jsme chodili na výpravy. V Zemi nebylo místa, kam bychom se nedostali, někdy jsme pochodovali celé dny a nejednou na nás házeli kameny mladíci z arabských vesnic... Vytvořili jsme si tak silnou vazbu k Zemi a také jsme se stali velmi soudržnou skupinou.

Dva roky naší hachšary rychle utekly. Dopisů z domova přicházelo stále méně a dostávaly se k nám pouze oklikou a s razítkem »Cenzurováno«. Mně pak přišla poslední zpráva od rodičů: »Musíme opustit domov, cíl neznámý.« To byl konec a ani nevím, kde je nacisté zavraždili... Tyto těžké a rušné časy také znamenaly konec našeho dospívání. Bez rodičů, téměř bez dalších příbuzných a také bez

ochranného prostředí naší skupiny a jejich lektorů, kteří se nás snažili maximálně podpořit, jsme museli začít sami“.¹⁰

Po dvouletém výcviku v Bejt HaŠita se část členů skupiny stala zakladatelským jádrem kibucu Kedma, další odešli do jiných kibuců či mošavů a podíleli se na budování nově vzniklého státu. Základní pouto tyto mladé lidi spojilo na přípravném táboře v Malé Čermné nad Orlicí a rozvíjeno bylo během celé doby, po kterou byla skupina pohromadě. Byli pravým příkladem kamarádství, věrnosti a nezdolnosti. Pořádali pravidelná setkání a v Bejt HaŠita byli vždy vítanými hosty. Na rodnou zemi nezapomněl nikdo z nich. Někteří z „absolventů“ se dostali do Československa poprvé po létech v roce 1987 jako součást izraelské delegace na pozvání tehdejšího Českého svazu protifašistických bojovníků a účastnili se tržny v Terezíně. Po roce 1989 pak přijel na návštěvu Československa prakticky každý z nich, mnozí opakovaně. Na jaře roku 1996 byl dokonce ze společného setkání odeslán dopis prezidentu Václavu Havlovi.

Pozvánka na setkání české skupiny (1939–1989). Stále stejní, ale o desetiletí starší

[zdroj: archiv kibucu Bejt HaŠita]

Do kibucu Bejt HaŠita pod pohořím Gilboa jsem se vydala zcela záměrně. Chtěla jsem propojit linku vedoucí z české vesničky Malá Čermná nad Orlicí s místem, které pro mladé Čechoslováky tolik znamenalo, kde přes veškeré problémy provázející každý nový začátek dostali šanci podílet se na budování „nové vlasti ve staré zemi“, jak zněl oficiální sionistický slogan.

Na předem sjednané schůzce v místním archivu jsem se za prvé seznámila s báječnou paní archivářkou Shosh Bar, za druhé s dokumenty české skupiny a za třetí mě Shosh představila paní Edně Heinemann, dceři českého děvčete, které si v tomto kibucu našlo životního partnera. Z celé české party už žije (v Jeruzalémě) pouze Šimšon Gelobter, všichni ostatní odešli sloužit Věčnou službu a já jsem se napříč Izraelem setkávala s jejich potomky. Že se s někým takovým potkám také v Bejt HaŠita byl bonus a příjemné překvapení. Podruhé už jsem tam jela jako domů a „základnu“ měla u Edny.

¹⁰ Recollections by Hadassa Norel. Soukromý archiv Anat Schleider; Neot Mordechaj. Z angličtiny přeložila Denisa Šmejlová

Shosh Bar, archivářka kibucu Bejt HaŠita a Edna Heinemann (vpravo), dcera Adély Blumenthalové z Ostravy, která v Bejt HaŠita našla svůj nový domov

[zdroj: fotoarchiv autorky]

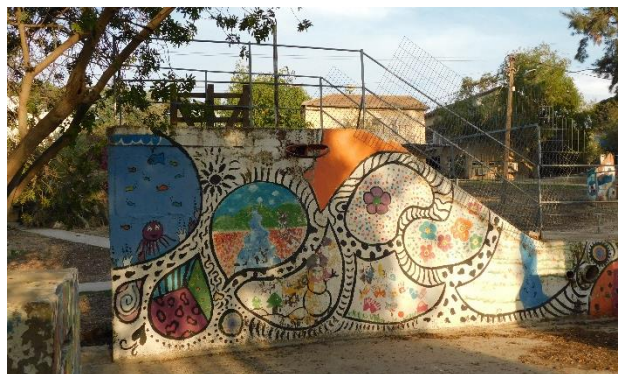
Tohle v mnoha ohledech nádherné a posvátné místo na mě udělalo velký dojem. Potkává mě to na mnoha místech Izraele. I tady jsem mohla „vstoupit do dějin“, byla jsem tam, kde se odehrály, kde se staré snoubilo s novým. V pohoří Gilboa byl pohřben Gedeon a Saul a Jonathan zde padli v boji s Filištiny – je v tom hluboká symbolika, starozákonníci vědí svoje 😊.

Je to také místo, kde mladí Čechoslováci dávali sbohem celému svému předchozímu způsobu života, aby se také oni stali jistotou Země, jejími budovateli a staviteli. Když mě Edna na „komentované prohlídce“ provázela kibucem a zvláštní důraz kladla na místa a objekty, které se k pobytu Čechoslováků vztahovaly, vůbec jsem nemohla mluvit. A když pak večer přišla Shosh s manželem a seděli jsme na terase a pozorovali slunce zapadající nad Gilboou, byl to jedinečný zážitek obtížně srovnatelný s čímkoliv jiným. Izrael se ve mně drápkem zachytil ještě víc, pokud je něco takového po všech těch letech vůbec možné.

Jedna z mála zděných budov, která v Bejt HaŠita stála už v době příchodu Čechoslováků do kibucu. Přespávaly v ní děti. Čtvercové otvory v horní části jsou střílny

[zdroj: fotoarchiv autorky]

Kryt. V Izraeli nepostradatelná součást veřejného prostoru.
[zdroj: fotoarchiv autorky]

Památník vojákům – členům kibucu, kteří zahynuli v izraelských válkách
[zdroj: fotoarchiv autorky]

Památník obětí holocaustu. Edna Heinemann u tabulky se jmény svých prarodičů
[zdroj: fotoarchiv autorky]

S Ednou v pohoří Gilboa
[zdroj: fotoarchiv autorky]

Třetí generace, Ednin syn Eran
[zdroj: fotoarchiv autorky]